

Polačko Jozef

Doctor of Political sciences, Doctor of Theology, Doctor of Ethics
College of International Business ISM Slovakia in Prešov
1 Duchnovičovo námestie
Prešov 080 01, Slovak Republic
admin@ismpo.sk

WOJCIECH SŁOMSKI: BUSINESS ETHICS

Známy profesor, filozof, akademik Bieloruskej akadémie vied a interdisciplinárny autor Wojciech Słomski je mimoriadne autorsky plodným pracovníkom. Svojej povesti neostal nič dlžný ani v roku 2022, keď sa stal autorom viacerých publikácií a vedeckých článkov, zároveň editoval aj množstvo domácich a zahraničných vedeckých zborníkov. Najnovším prírastkom je kniha Business ethics vydaná na pôde Oxfordského vydavateľstva v USA v poľskej vydavateľskej spolupráci. Hoci gro celého konceptu podnikateľskej etiky pochádza práve z vedeckého a podnikateľského prostredia v USA, určitou okľukou sa teraz uvedená teória vracia po spracovaní autorom z prostredia strednej Európy. Napriek možným výčitkám týmto smerom sa však jedná o zaujímavý príspevok k diskusii aj na americkej akademickej pôde.

Autor nadväzuje na svoje predošlé diela, ktoré určitým spôsobom sumarizuje, obohacuje a aktualizuje o dnešné problémy. Viaceré pasáže môžu byť čitateľom Słomského diela pomerne známe, prešli však nie len aktualizáciou, ale aj určitou autorskou reflexiou pod vplyvom posledných udalostí a kríz.

Monografiu profesor Słomski začína analýzou miesta etiky v systéme všeobecnej filozofie, pričom sa zameriava na tie polohy, ktoré sú kľúčové z pohľadu podnikateľskej etiky. Väčšina diel z tejto oblasti má najmä v prostredí USA praxeologický charakter a k filozofickým základom samotnej etiky pristupujú vo väčšine ako k existujúcej skutočnosti. Práve preto môže byť autorova reflexia tejto problematiky v kontexte významu pre podnikateľskú etiku skutočne prínosnou. Vo svete populárnych metaetických jazykových analýz je zaujímavým prvkom analýza významu

dobra v podaní M, Moora. Najmä v anglickom jazyku sa význam dobra a dobier prepája aj s ekonomickým pojmom "goods", ktoré má síce odlišný významový charakter, ale mimoriadne súvisí práve s konceptom podnikateľskej etiky. Rola všeobecnej etiky a metaetiky je aj v analýze jednotlivých zdrojov morálnych konfliktov, ktoré sa prejavujú v spoločnosti a majú svoj nesporný význam aj z ekonomického hľadiska.

Słomského analýza významu etiky pre podnikateľské prostredie nie je len akýmsi triviálnym uvedením príkladov antagonistických prístupov, ako napríklad utilitarizmu, deontológie, či novších amerických etických koncepcií 20.storočia. Autor sa snaží o hlbšiu obsahovú a významovú analýzu kľúčových pojmov prakticky vo všetkých podkapitolách.

Podľa Weberovho vzoru rieši tiež význam náboženstva pre definovanie akejkoľvek filozofickej podstaty ekonomiky v jednotlivých krajinách, na rozdiel od neho sa však vyhýba nadmernej generalizácii a sústredí sa skôr na stále aktuálne a relevantné súvislosti. Po krátkom historickom exkurze a predstavení jednotlivých konceptov podnikateľskej etiky rieši aj otázku hodnôt. Ide o neustále pertraktovaný prienik medzi ekonomickou teóriou hodnoty a rôznymi axiologickými súvislosťami, ktoré zakladajú oveľa širšiu predstavu o danej problematike. Diskusia o hodnotách má svoje praktické vyústenie v akceptácii, alebo naopak odmietaní koncepcií trvalej udržateľnosti, alebo spoločenskej zodpovednosti firiem (CSR), kde autor polemizuje ako s Friedmanom tak i s jeho odporcami. Tak ako aj pri iných témach autor skôr predstavuje jednotlivé koncepty uvažovania a snaží sa definovať ich silné a slabé argumentačné prvky, než aby sa jednoznačne prikláňal k jednému z nich. Ak by sme chceli byť prehnane kritickí, mohli by sme profesorovi vyčítať, prečo nejde "s kožou na trh" a neargumentuje jednoznačnejšie a otvorenejšie v prospech niektorého z analyzovaných stanovísk. Jeho práca má však viac encyklopedický ako analytický charakter a takýmto príklonom by tento žiadaný rozmer stratila. Čitateľ sa tak môže len nepriamo domnievať a hádať, s ktorými koncepciami a pohľadmi na úlohu etiky v ekonomike profesor viac sympatizuje.

Autor venuje dostatočný priestor otázkam aplikácie podnikateľskej etiky v praxi, pričom rieši aj možné limity etiky najmä v kontexte rozdie-

lov medzi veľkými a menšími firmami. Venuje sa tiež otázkam relativizácie hodnôt, ktorá sa odzrkadľuje aj vo firemnom prostredí a za podnetné považujeme prepojenie tejto témy s otázkami globalizácie, ktorá bola po dlhú dobu väčšinou považovaná skôr za nástroj budovania univerzalizmu než za hybnú silu relativistických tendencií.

Rozličné krízy, ktoré definujú podobu spoločenského života v 21. storočí majú nesmierne silné prepojenia najmä na ekonomickú oblasť. To si profesor Słomski všíma, nezabúda však ani na historické súvislosti, keď pracuje s oveľa staršou literatúrou a uvádza príklady kríz z minulosti, ktoré sa takmer vždy buď priamo odvíjali od ekonomických problémov, alebo sa naopak stali ich následnou príčinou.

Knihu vhodne ilustruje zvolená obálka, na ktorej si dvaja obchodníci podávajú ruky a majú ich pritom pokryté piktogramom mapy sveta s farebne odlišenými kontinentami. Táto ilustrácia vhodne poukazuje na globálny rozmer problémov a súvis medzi vzájomným porozumením na báze etiky a samotným výkonom podnikateľskej činnosti v globalizovanom svete, čo plne zodpovedá aj obsahu monografie.

Za slabú stránku knihy by sme mohli považovať menší kvantitatívny rozsah úplne nových a aktuálnych pohľadov, autor oveľa viac pracuje s tézami a tvrdeniami, ktoré už boli obsahom jeho predchádzajúcich kníh. Predstavuje ich však v novom svetle a iným spôsobom argumentácie. V tejto podobe a najmä v kontexte vydania v USA kniha ako celok predstavuje podnetný vklad k diskusii o aktuálnych problémoch podnikateľskej etiky v zahraničnom prostredí. Neustála aktualizácia poznatkov vo svetle najnovších udalostí je žiadanou súčasťou procesu sociálneho i ekonomického hľadiska vedeckého poznávania objektívnej skutočnosti. Kniha môže byť zaujímavá a prínosná aj pre študentov ekonomických i humanistických a spoločenskovedných odborov, ktorí sa aspoň okrajovo venujú niektorej z menovaných tém.